

Nada Breznik

Ivan Dobnik: *Rapsodija v mrzli zimi*.

Ljubljana: Družba Piano (zbirka Ljubezen s te in one strani), 2005.

Šestega aprila, ko po večkratnem branju *Rapsodije* končno sedem, da najdem navdih, ki mi bo pomagal zgraditi popkovino in žilni sistem med pesmimi Ivana Dobnika in mojim pisanjem o njih, zunaj, ponovno v tej pomladi, začne snežiti. Kako simbolično za pisanje o mojem razumevanju *Rapsodije v mrzli zimi*. Branje in pisanje o prebranem je kot prelivanje, če seveda zapisano začutiš v sebi na vseh ravneh dojetanja. Čustveni, razumski, védenjski, sanjski, domišljjski. Pri branju umetniških besedil in zlasti poezije so enako pomembne vse ravni. Ne odrekam pravice slutnji, da me vodi, če čutim, da sem se približala zapisanemu. O tem mi priča posebno stanje duha in zavesti, ki začutita radost. "Radost" kot "igrivo možnost za odrešitev". "Božanska je ta sekunda", se strinja z avtorjem. Tudi svoje pesnjenje označi: "Vsrkavam, da lahko po svoje preoblikujem." Seveda je izvir pesnika vseobsegajoč. Izhaja iz "izhodiščnega časa", iz "dostojanstva ptičev", iz "vseh časov" in "vseh pesnikov", iz glasov, ki so v njem, iz katerih je on sam, "glasov skladb, ljudi, živali, mrmranja zračnih mas, smeha, joka, krikov, brbljanja, razpravljanja, oponašanja, igranja". In kljub vsemu: "Zmeraj smo / ONSTRAN / prebivanja / a hočemo življenje, / lepoto, svoj glas, njo, / ki se izmika ...". Poezija je veliko rahločutnejša od življenja. Vanjo so vtkana še sanjarjenja, prividi, videnja, zanos in užitek. "Osredotočen v resničnosti / se izmikam opredelitvi."

Naj se vrnem k zimi, belini in snežinkam, ki so tako spreminjajoče in mehko ozadje pisanja v topli sobi, "v spokoju prostora". Zakaj je z zimo prežeta celotna zbirka? Iztok Osojnik v spremni besedi piše, da je zbirka po vsebini blizu liriki Paula Celana, konkretno zbirki *Predeli s snegom*. In gotovo se ne moti. Mislim, da ima zima, belina v

rapsodiji, kar nekaj pomenov. Zima kot del sklenjenega kroga, prehodni čas, ki v svoji upočasnjenosti in poglobljenosti, v navidezni otrplosti in čarobnosti, zrcali vse druge čase. V "modrikastih urah negibnih večerov" je počitek, čakanje preobrazbe, ki mora ponovno priti. Sneg prekriva, zapolnjuje praznine in razpoke, znane pokrajine preobraža v sanjske. Sneg, ki utiša vse zvoke, prebuja neka nova duševna stanja, očiščena odvečnih, hipnih reakcij, nenadzorovanih čustvovanj. Belina, ki izniči barve, se na obzorjih preliva v sinjino s kovinskim leskom, riše privide in navdihuje. "Bela toči fluid sanj ..." in "Še bom / neštetokrat priklicana svetloba. / ODREŠEN / čakanja, cvet / zime ..." Pod skorjo snega, pod oklepom ledu, vre. "Spodaj, pod zimo si" in "Poletje je v tem / zaledenem zrcalu / najmočnejše".

Že v prvi pesmi, v kateri papir simbolizira belino in praznino, spregovori o "zimi besed", lucidne meditacije so "kot praznina neba" ... "neslišne, kot topoli v vetru, kot zadnja sipina beline ..." Je to čas pred zapisom, pred tistim božanskim trenutkom, ko nevidno dobi obrise?

In "pesem, ki kot zimska ujeda samuje nad belimi prostranstvi". Prostor, svetloba, ptiči in drevje, avtorjeva tenkočutnost, ki zaznava in z besedami slika ne samo podobo pokrajine, temveč njen notranji glas, njen komaj zaznavni utrip. Čas, ki je nema priča, veličastna in obenem skromna v svojem obstoju, drsi skozi. Avtor je z vso svojo subtilnostjo združen s to sliko, tudi skozenj polzi čas. Prisluškuje mu kot dirigent, ki z gibi rok daje ritem zvokom, a z glavo, nagnjeno nad vsemi zvoki, prisluškuje tišini. "Tu sem. Vselej," zapiše pesnik, kot "januar in sinjine v dihanju ... kot meseci v toplih sobah, prekritih z voskom odtekanja".

Celotno zbirko, vse pesmi doživljam kot izpoved o ustvarjanju, stvarjenju, nastajanju. Vsaka pesem pripoveduje o sebi in svojem nastanku. Vsaka ima drug vzgib, zajetje, iz katerega se povzdigne v življenje, je neusahljivo bogato.

Da je Ivan Dobnik res pesnik po duši in častilec poezije, izpoveduje v pesmih vedno znova z vedno novimi prispodobami. Posvetitev poeziji mu pomeni vrnitev domov. Pesniški zanos je "pokrajina za najboljše", branje poezije pa "pogostitev s sanjami odmaknjenega mojstra". Njegova tenkočutnost se mora odraziti v najbolj prefinjeni govorici, v poeziji. Z nobenim drugim orodjem bi ne mogel izraziti vseh odtenkov čustev, občutij, slutenj, tako polnega dojemanja sveta, stvarnosti, preteklosti in svoje umeščenosti v ta svet in ta čas. Filozofsko in poetično.

To, kar se ima izliti, to kar čaka na pesnika, da pove in izreče, imenuje tudi reko: "Reka, neoprijemljivi diamant, / na ustnicah jezika." Toka ji ne more določiti, ne struge, čuti jo v izviru in ve, da bo nekeje privrela. "Da teče, ve pastir. Vsepovsod / je doma, je v meni, je že / odšla, je ponotranjena, / ki nas išče in najde v najbolj / neprištev-nem trenutku. / Božanska je ta sekunda." Tukaj je zapisal ta znameniti, že v uvodu citirani stavek, s katerim je izrazil olajšanje, sprostitve in radost ob rojstvu pesmi. Nuja izpovedovanja se ohranja v vseh časih. Dilema, kako biti izviren in neponovljiv, muči generacije pesnikov, dilema o smiselnosti pesnjenja se prej ali slej loti slehernega ustvarjalca. Dobnik o tem zapiše: "Izdelovanje LOKA / drhti, iz črk v tisočletja / spreminja načine uglaševanj, / ... Ni odrešitve, / ki bi povezala / konce in začetke, / tišine in jok / umirajoče živali." V tem iskanju "konca in začetka" je torej večni prostor in praznina za poezijo.

"Poezija je iznajdba odprte oblike dihanja." Spraševati se o smiselnosti pisanja je enako spraševanju o smiselnosti življenja.

Ljubezen, kot čustvo do drugega, je pri Dobniku podrejena ustvarjanju in posvečenosti pisanju. Ali bolje rečeno, ljubezen do ustvarjanja je vseobsegajoča, je nedeljiva, plemeniti in sega na vsa področja njegovega življenja.

Rapsodija v mrzli zimi je zbirka, ki bo ljubiteljem poezije zlezla pod kožo. Všeč jim bo zaradi preproste oblike in posvetitve čisti liriki, samosvojim podobam, ki se tudi v naši domišljiji zarišejo kot svojevrstne pokrajine, sem in tja ovite v sinje bele tenčice, ki vedno znova zbujajo radovednost in željo po odstiranju. Kljub večkratnemu samospraševanju je njegova posvetitev poeziji obredna. Je kot zlato-mašnik, ki se posveti svojemu Bogu. *Rapsodija* je obred te posvetitve.

In katera so njegova zaklinjanja?

"PESNIŠKI SEN JE. / Samo to je," zapiše. In v neki drugi pesmi: "... Čista samota, / čist glas / nekaj tega / darovati / vse zavreči / za novo rojstvo / za drugo življenje / v svežih črkah / na deviškem mahu".

Pesnik z devetintridesetimi oštevilčenimi pesmimi v zbirki *Rapsodija v mrzli zimi* ne eksperimentira, ne išče po sili nekih novih oblik, ni zagoneten, zato, da bi bil izviren. V skoraj vsaki pesmi je kaka beseda poudarjena z velikimi črkami kot ključna. Ponekod je poudarjen kratek stavek. Zdi se, kot bi avtor s tem želel ustvariti z bralcem aktivni dialog, mu še posebej usmeriti pozornost. Pesmi so odraz skrbno premišljenega pisanja, zrelosti in poglobljenosti, ne da bi zato bile turobne, saj jih odlikuje izjemna liričnost. Morda so manj vpete v

ta prostor in čas, ki ga živimo, in so bolj izraz samosvoje osebnosti, ki se ne podreja trenutnim smernicam ali razmeram, temveč živi svoje individualno, bogato in zrelo duhovno življenje nad vsakdanjimi banalnostmi. O ustvarjalnosti, o ljubezni, minljivosti, lepotah, tihotah, o tragičnosti izgube, vse to se pretaka v pesmih Ivana Dobnika.

“Nikoli v vseenem. / nikoli v nerazločnem. / nikoli v dokončnem.”, je njegova pesniška in življenjska zaveza, moralna in etična drža.

V teh dneh mojega pisanja je nehalo snežiti, sonce sije, kot se za ta letni čas spodobi, in nebo se razdaja z modrino. Vame se naseljuje nekaj pobalinskega, navdihujočega, a nestalnega, nekaj, kot je tako lepo zapisal estonski pesnik Jan Kaplinski: “... V prihodu resnične pomladi je nekaj zastrašujočega: ... Vse je kot kak klic, vse te zapeljuje in vabi / iz sobe, iz doma, iz tebe, iz uma ...” V zimi je poleg tihote in tistega občutka letenja v višave, ko z dvignjenim pogledom opazuješ naletavanje snežink, poleg vedno znova obujene pravljčnosti otroštva, tudi posebna umirjenost in zmožnost poglobljenega videnja. Pesmi v zbirki *Rapsodija v mrzli zimi* so že tretja različica pesmi, ki so bile prvič napisane marca 2004, druga različica pa je bila objavljena v *Sodobnosti* 7–8, 2004. Moje pisanje je nastalo izključno ob branju teh zadnjih pesmi, zbranih med platnice sinje modre knjige, zanimive in izvirne tudi po oblikovni plati.